2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

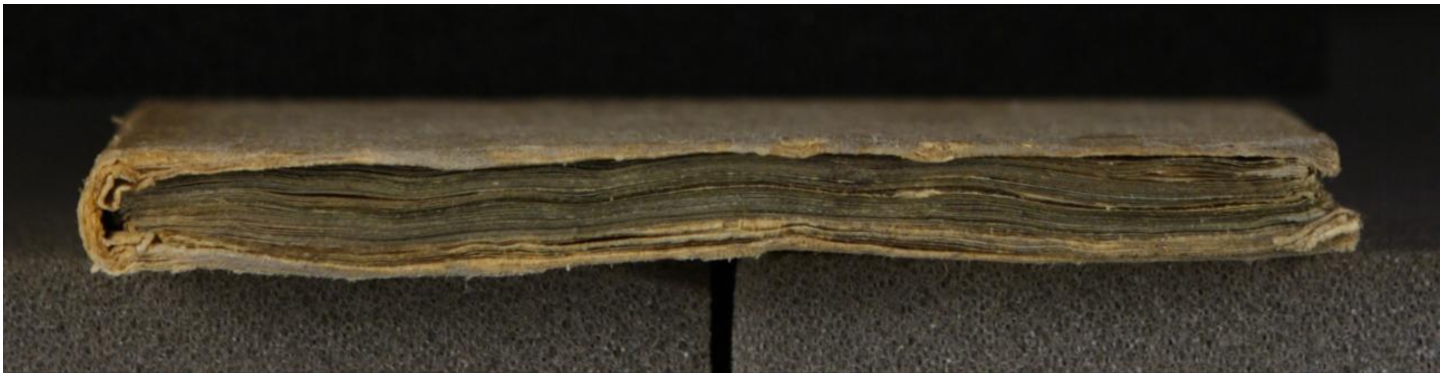

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

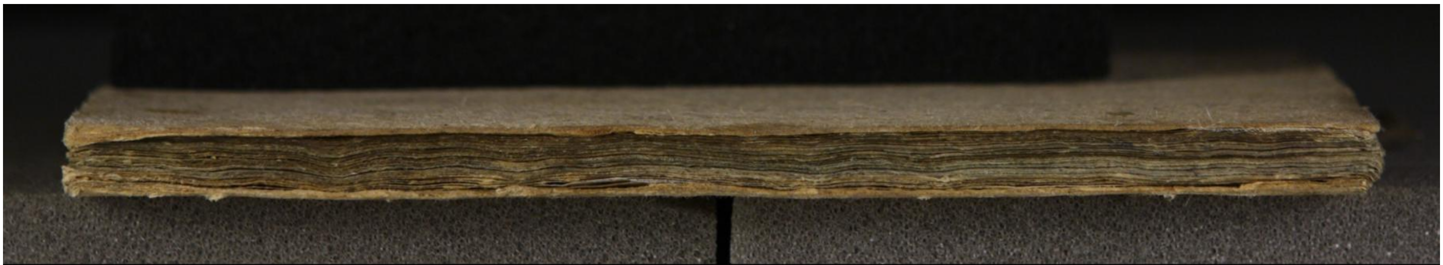
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

No 2103.

M. Tuscher fecit

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

= L N. 499

H

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103

[redacted]

M. TVLLII CI-CERONIS DE PAR-TITIONE ORATO-RIA DIALO-GVS.

IMPRESSVS HAFNIÆ
Per Laurentium Benedicti,
Anno 1564.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

in exordio huius dialogi, consuetudinem rhet[illegible]
praecepta tradere solent, servare videtur, causas ei
quas hic praecepta tradenda impulsus sit et exponit
et prima est studium & filii institutio. 2da ut praecep=
torum de arte disserendi, tamen tradat. 3tia quod ge[illegible]
civili bello liber a publicis negotiis, otium summum
nactus. 4ta voluntas & studium patris, cui nihil
magis esse poterat quam filium eruditissimum relinquere.

[illegible] Epilogus primae partis huius dialogi, qui
[illegible] rationem gerit per pollicitationem

interrogatio [illegible] a discipulis ut quis dubitandi locum
requireret, se vicissim interrogari patiebatur. Est haec
[illegible] filii petitio quae ordinis & methodi rationem indica=
[illegible]

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103

Cicero Filius.

STVDEO, MI PAter, Latine ex te audire ea, quæ mihi tu de ratione dicendi Græce tradidiſti, ſi modo tibi eſt otium, & ſi vis. C. P. An eſt, mi Cicero, quod ego malim, quàm te quamdoctiſsimum eſſe? Otium autem primum eſt ſummum, quoniam aliquando Roma exeundi poteſtas data eſt: deinde iſta tua ſtudea vel maximis occupationibus meis anteferrem libenter. C. Filius. Viſne igitur, vt tu me Græce ſoles ordine interrogare, ſic ego te viciſsim eiſdem de rebus Latine interrogem? C. P. Sane, ſi placet, ſic enim & ego te meminiſſe intelligam, quæ accepiſti: & tu ordine audies, quæ requiris. C. F. Quot in partes diſtribu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

enda eſt omnis doctrina dicendi? C. P. In tres. C. F. Cedo quas? C. P. Primum in ipſam vim oratoris, deinde in orationem, tum in queſtionem. C. F. in quo eſt ipſa vis? C. P. in rebus & verbis. Sed & res & verba inuenienda ſunt & collocanda. Proprie autem in rebus inuenire, in verbis eloqui dicitur. Collocare autem, etſi eſt commune, tamen ad inueniendum refertur. Vox, motus, vultus, atq; omnis actio eloquēdi comes eſt, earumq́; omnium cuſtos eſt memoria. C. F. Quid, orationis quot ſunt partes? C. P. Quatuor. Earum duæ valent ad rem docendam, narratio & confirmatio: Ad impellendos animos duæ, principium & peroratio. C. F. Quid, quæſtio quas nam habet partes? C. P. Infinitam, quam conſultationem appello, & definitam, quam

cau-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103

causam nomino. C. F. Quoniam igitur primum eſt inuenire oratoris, quid quæret? C. P. Vt inueniat quemadmodum fidem faciat eis, quibus volet perſuadere, & quemadmodum motum eorum animis afferat. C. F. Quibus rebus fides fit? C. P. Argumentis, quæ ducuntur ex locis, aut in re ipſa inſitis, aut aſſumptis. C. F. Quos vocas locos? C. P. Eos, in quibus latent argumenta. C.F. Quid eſt argumentum? C. P. Probabile inuentum ad faciendam fidem. C. F. Quo modo igitur duo genera iſta diuidis? C. P. Quæ ſine arte putantur, ea remota appello, vt teſtimonia. C.F. Quid inſita? C. P. Quæ inhærent in ipſa re. C. F. Et teſtimoniorum quæ ſunt genera? C.P. Diuinum & humanum: diuinum, vt oracula, vt auſpicia, vt vaticinationes, & reſpon-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

ſa ſacerdotum, aruſpicum, coniectorū:
humanum, quod ſpectatur ex authoritate, & ex voluntate, & ex oratione aut libera, aut expreſſa: in quo inſunt ſcripta, pacta, promiſſa, iurata, quæſita. C. F. Quæ ſunt, quæ dicis inſita? C. P. Quæ infixa ſunt rebus ipſis, tum ex toto, tum ex partibus, tum ex notatione, tum ex ijs rebus, quæ quodam modo affectæ ſunt ad id, de quo quæritur. Et ad id totum, de quo diſſeritur, tum definitio adhibetur, tum partium enumeratio, tum notatio verbi. Ex ijs autē rebus, quæ quodam modo affectæ ſunt ad id, de quo quæritur alia coniugata appellantur, alia ex genere, alia ex forma, alia ex ſimilitudine, alia ex differentia, alia ex contrario, alia ex coniunctis, alia ex antecedentibus, alia ex conſequentibus, alia ex repugnantibus,

tibus, alia ex cauſis, alia ex affectibus, alia ex comparatione maiorum, aut parium, aut minorum: aut definitio vt contrarium, vt ea quæ ſunt ipſi, contratique eius aut ſimilia, aut deſsimilia, aut conſentanea, aut diſsentanea: aut ea, quæ ſunt quaſi coniuncta, aut ea, quæ ſunt quaſi pugnantia inter ſe: aut earum rerum, de quibus agitur, cauſæ: aut cauſarum euentus, id eſt, quæ ſunt effecta de cauſis, vt diſtributiones, vt genera partium generumue partes, vt primordia rerum, & quaſi præcurrentia, in quibus ineſt aliquid argumenti, vt rerum contentiones, quid maius, quid par, quid minus ſit, in quibus aut naturæ rerum, aut facultates comparantur. C. F. Omnibus ne igitur ex his locis argumenta

 ſume-

2103

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

ſumemus? C. P. Imo vero ſcrutabimur, & quæremus ex omnibus: ſed adhibebimus iudicium, vt leuia ſemper reiſciamus, nonnunquam etiam communia prætermittamus, & non neceſſaria. C. F. Quoniam de fide reſpondiſti, volo audire de motu. C. P. Loco tu quidem quæris, ſed planius, quod vis, explicabitur, cum ad orationis ipſius, quæſtionumq; rationem venero. C. F. Quid ſequitur igitur? C. P. Cum inueneris, collocare. Cuius in infinita quæſtione ordo eſt idem fere, quem expoſui, locorum. In definita autem adhibenda ſunt illa etiam, quæ ad motus animorum pertinent. C. F. Quo modo igitur iſta explicas? C. P. Habeo communia præcepta fidem faciendi et commouendi: quoniam fides eſt firma opinio: motus autem, animi incitatio aut uoluptatem,

2103

*tatem, aut ad modeſtiam, aut ad me-
tum, aut ad cupiditatem, tot enim
ſunt motus genera, partes plurales ge-
nerum ſingulorum. Omnem collocatio-
nem ad finem accommodo quæſtionis,
nam eſt in propoſito finis, fides, in cauſa
& fides & motus, quare cum de cauſa
dixero, in quo eſt propoſitum, de
vtroq; dixero C. F. Quid habes igitur
de cauſa dicere? C. F. Auditorum
eam genere diſtingui. Nam aut auſcu-
lator eſt modo qui audit, aut diſcepta-
tor, id eſt, rei ſententiæq; moderator,
ita ut dilectetur, aut ſtatuat aliquid.
Statuit autem aut de præteritis, ut iu-
dex: aut de futuris, vt ſenatus. Sed
tria ſunt genera, iudicij, deliberationis,
exornationis: quæ, quia in laudatio-
nes maxime confertur, proprium habet
iam ex eo nomen, C. F. Quas res ſibi*

 propo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

proponet in iſtis tribus generibus ora-
tor? C. P. Delectationem in exorna-
tione, in iudicio aut ſæuitiam, aut cle-
mentiam iudicis, in ſuaſione autem aut
ſpem, aut reformidationem deliberan-
tis. C. F. Cur igitur exponis hoc loco
genera controuerſiarum? C. P. Vt
rationem collocandi ad finem cuiuſq;
accommodem. C. F. Quonam tandem
modo? C. P. Quia, quibus in orationi-
bus delectatio finis eſt, varij ſunt ordi-
nes collocandi. Nam aut temporum
ſeruantur gradus, aut generum diſtri-
butiones, aut à minoribus ad maiora
aſcendimus, aut à maioribus ad mino-
ra delabimur, aut hæc inæquabili va-
rietate diſtinguimus, cum parua mag-
nis, ſimplicia coniunctis, obſcura dilu-
cidis, læta triſtibus, incredibilia pro-
babilibus inteximus: quæ in exornati-
onem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

onem cadunt omnia. C. F. Principia vel non longa, vel ſæpe nulla, ſunt enim ad audiendum, qui deliberant, ſua cauſa parati, nec multum ſane ſæpe narrandum eſt, eſt enim narratio præteritarum rerum, aut præſentium: ſuaſio autem, futurarum. Quare ad fidem & ad motum adhibenda eſt omnis oratio. C. F. Quid, in iudicijs quæ eſt collocatio? C. P. Non eadem accuſatoris, & rei: quòd accuſator rerum ordinè perſequitur, & ſingula argumenta quaſi haſta in manu collocata vehementer proponit, concludit acriter, confirmat tabulis, decretis, teſtimonijs, accuratiusq́; in ſingulis commoratur, perorationisq́; præceptis, quæ ad incitandos animos valent, & in reliqua oratione, paulułum digrediens de curſu dicendi, vtitur, &

ve-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

vehementius in perorando, eſt enim propoſitum, vt iratum efficiat iudicem, C. F. Quid faciendum eſt contra reo? C. P. Omnia longe ſecus. Sumenda principia ad beneuolentiam conciliandam. Narrationes, aut amputandæ, quæ lædunt: aut relinquendæ, ſi totæ ſunt moleſtæ. Firmamenta ad fidē poſita, aut per ſe diluenda, aut obſcuranda, aut digreſsionibus obruenda. Perorationes autem ad miſericordiam conferendæ, C. F. Semper ne igitur ordinem collocandi, quem volumus, tenere poſſumus? C. P. Non ſane. Nam auditorū aures moderantur oratori prudenti & prouido: &, quod reſpuunt, immutandum eſt, C. F. Expone Deinceps, quæ ipſius orationis, verborumq́ præcepta ſunt, C. P. Vnum igitur genus eſt eloquendi ſua

ſpon-

ſponte fuſum, alterum verſum atque mutatum. Prima vis eſt in ſimplicibus verbis, in coniunctis ſecunda. Simplicia inuenienda ſunt, coniuncta collocanda ſunt. Et ſimplicia verba partim natiua ſunt, partim reperta. Natiua ea, quæ ſignificata ſunt ſenſu: Reperta, quæ ex his facta ſunt, & nouata aut ſimilitudine, aut imitatione, aut inflexione, aut adiunctione verborũ. Atque etiam eſt hæc diſtinctio in verbis, altera natura, tractatione altera. Natura, vt ſint alia conſonantiora, grauiara, leniora, & quodam modo nitidiora, alia contra. Tractatione autem cum aut propria ſumuntur rerum vocabula, aut addita ad nomen, aut noua aut priſca, aut ab oratore modificata, & inflexa quodam modo: qualia ſunt ea, quæ transferuntur aut immutantur,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

tur, aut ea, quibus tanquam abutimur: aut ea, quæ obſcuramus, quæ incredibiliter tollimus, quæq; mirabilius, quã ſermonis conſuetudo patitur, ornamus. C. F. Habeo de ſimplicibus verbis nunc de coniunctione quæro. C. P. Numeri quidam ſunt in coniunctione ſeruandi, conſecutioq; verborum. Numeros aures ipſæ metiuntur, ne aut non compleas verbis quod propoſueris, aut redundes. Conſecutio autem, ne generibus, numeris, temporibus, perſonis, caſibus perturbetur oratio, nam vt in ſimplicibus verbis, quod non eſt Latinum, ſic in coniunctis, quod non eſt conſequens, vituperandum eſt. Communia autem ſimplicium coniunctorumq; ſunt hæc quinq; quaſi lumina, dilucidum, breue, probabile, illuſtre, ſuaue. Dilucidum fit vſitatis verbis,

pro-

2103.

proprijs, diſpoſitis, aut circumſcriptione concluſa, aut intermiſsione, aut conciſione verborum. Obſcurum autem aut longitudine, aut contractione orationis, aut ambiguitate, aut inflexione atque immutatione verborum. Breuitas autem conficitur ſimplicibus verbis, ſemel vnaquaque re dicenda, nulli rei, niſi vt dilucide dicas, ſeruiendo. Probabile autem genus eſt orationis, ſi non nimis eſt comptum atque expolitum, ſi eſt auctoritas & pondus in verbis, ſi ſententiæ vel graues, vel aptæ opinionibus hominum & moribus. Illuſtris autem oratio eſt, ſi & verba grauitate delecta ponuntur, ac tranſlata, & ſuperlata, & ad nomen adiuncta, & duplicata, & idem ſignificantia, atq; ab ipſa actione atque

imi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

imitatione rerum non abhorrentia, eſt enim hæc pars orationis, quæ rem conſtituat pene ante oculos, is enim maxime ſenſus attingitur: ſed cæteri tamen, & maxime mens ipſa moueri poteſt. Sed quæ dicta ſunt de oratione dilucida, cadunt in hanc illuſtrem omnia, eſt enim plus aliquanto illuſtre, quam illud dilucidum, altero fit vt intelligamus: altero vero, vt videre videamur. Suaue autem genus erit dicendi, Primum elegantia & iucunditate verborum ſonantium & leuium: Deinde coniunctione: quæ neq; aſperos habeat concurſus, neq; diſiunctos atque hiantes: & ſit circumſcripta non longo anfractu, ſed ad ſpiritum vocis apto: habeatq; ſimilitudinem æqualitatemq; verborũ: tum ex contrarijs ſumpta verbis, crebra crebris, paria paribus reſpondeant:

relataq;

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103

relataq; ad idem verborum, & geminata atque duplicata, vel etiam ſæpius iterata ponantur: conſtructioq; verborum, tum coniunctionibus copuletur, tum diſſolutionibus relaxetur. Fit etiam ſuauis oratio, cum aliquid aut inuiſum, aut in auditum, aut nouum dicas, delectat enim quicquid eſt admirabile, maximeq; mouet ea, quæ motum aliquē animi miſcet, oratio, quæq; ſignificat, oratoris ipſius amabiles mores: qui exprimuntur aut ſignificando iudicio ipſius, ex animo humano ac liberali: aut inflexione ſermonis, cum, aut agendi alterius, aut minuendi ſui cauſa, alia dici ab oratore, alia exiſtimari videntur, idq; comitate fieri magis, quam uanitate. Sed multa ſunt ſuauitatis præcepta, quæ orationem aut magis obſcuram, aut minus probabilem faciunt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

Itaq; etiam hoc loco nobis eſt ipſis, quid cauſa poſtulet, iudicandum. C. F. Reliquum eſt igitur, vt dicas de conuerſa oratione atq; mutata. C. P. Eſt itaq; id genus totum ſitum in commutatione verborum: quæ ſimplicibus in verbis ita tractatur, vt aut ex verbo dilatetur, aut in verbum contrahatur oratio. Ex verbo, cum aut propriū, aut idem ſignificans, aut factum verbum in plura verba diducitur. Ex oratione, cum aut definitio ad vnum verbum reuocatur: aut aſſumpta verba remouentur, aut in circuitus diriguntur: aut in coniunctione fit vnum verbum ex duobus. In coniunctis autem verbis triplex adhiberi poteſt commutatio, non verbornm, ſed ordinis tantummodo: vt, cum ſemel dictum ſit directe, ſicut natura ipſa tulerit, inuertatur ordo,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

ordo, & idem quaſi ſurſum verſus retroq́ dicatur, deinde idem interciſe atq́ permiſte. Eloquendi autem exercitatio maxime in hoc toto conuertendi genere verſatur. C. F. Actio igitur ſequitur, vt opinor. C. P. Eſt ita: quæ quidem oratori & cum rerum, & cum verborum momentis commutanda maxime eſt. Facit enim & dilucidam orationem & illuſtrem, & probabilem, & ſuauem, non verbis, ſed varietate vocum, motu corporis, vultu: quæ plurimum valebunt, ſi cum orationis genere conſentient, eiusq́ vim ac varietatem ſubſequentur. C. F. Nunquid nam de oratore ipſo reſtat? C. P. Nihil ſane præter memoriam, quæ eſt gemina literatura quodam modo, & in diſsimili genere perſimilis.

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

*Nam vt ille conſtat ex notis litera-
rum, & ex eo, in quo imprimuntur il-
læ notæ: ſic confectio memoriæ tan-
quam cera locis vtitur, & in his ima-
gines vt literas collocat.* C. F. *Quo-
niam igitur vis oratoris omnis expoſi-
ta eſt, quid habes de orationis præcep-
tis dicere?* C. P. *Quatuor eſſe eius
partes: quarum prima & poſtrema ad
motum animi valet: is enim initijs &
perorationibus incitandus. Secunda
narratio, & tertia confirmatio fidem
facit orationi. Sed amplificatio quamq;
habet proprium locum, ſæpe etiam pri-
mum, poſtremum quidem fere ſemper,
tamen reliquo in curſu orationis adhi-
benda eſt, maximeq; cum aliquid aut
confirmatū eſt, aut reprehenſum: itaq;
ad fidem quoque vel plurimum valet,
eſt enim amplificatio, vehemens quædā*

argu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

argumentatio, vt illa docendi cauſa ſit, hæc cõmouendi. C. F. Perge igitur ordine quatuor mihi iſtas partes explicare. C. P. Faciam, & à principijs primum ordiar. Quæ quidem ducuntur aut ex perſonis, aut ex rebus ipſis, ſumuntur autem trium rerum gratia: vt amice, vt intelligenter, vt attente audiamur. Quorum primus locus eſt in perſonis noſtris, diſceptatorum, aduerſariorum: è quibus initia beneuolentiæ conciliandæ comparantur aut meritis noſtris, aut dignitate, aut aliquo genere virtutis, et maxime liberalitatis, officij, iuſtitiæ, fidei: contrarijs rebus in aduerſarios conferendis, & cum ijs, qui diſceptant, aliqua coniunctionis aut cauſa, aut ſpe ſignificanda: &, ſi in nos aliquod odium offenſioue collocata ſit, tollenda ea minuendáue, aut

 diluen-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

diluendo, aut extenuando, aut compenſando, aut deprecando. Intelligenter autem vt audiamur, & attente, à rebus ipſis ordiendum eſt. Sed facillime auditor diſcit, & quid agatur intelligit, ſi complectare à principio genus, naturamq́ cauſæ, ſi definias, ſi diuidas, ſi neq́ prudentiam eius impedias confuſione partium, nec memoriam multitudine: quæq́ mox de narratione dilucida dicentur, eadem etiam huc poterunt recte referri. Vt attente autem audiamur, trium rerum aliqua conſequemur, nam vt magna quædam proponemus, aut neceſſaria, aut coniuncta cum ipſis, apud quos res agetur. Sit autem hoc etiam in præceptis, vt, ſi quando tempus ipſum, aut res, aut locus, aut interuentus alicuius, aut interpellatio, aut ab aduerſario di-

ctum

ctum aliquod, & maxime in perorãdo, dederit occaſionẽ nobis aliquam vt dicamus aliquid ad tempus apte, ne derelinquamus, & quæ ſuo loco de amplificatione dicemus, multa ex ijs poterunt ad principiorum præcepta transferri. C. F. Quid, in narratione quæ tandem conſeruanda ſunt? C. P. Quoniã narratio eſt rerũ explicatio, & quædã quaſi ſedes ac fundamentum conſtituendæ fidei, ea ſunt in ea ſeruãda maxime, quæ etiam in reliquis ferè dicendi partibus, quæ partim ſunt neceſſaria, partim ſũt aſſumpta ad ornandũ, nam vt dilucide probabiliterq; narremus, neceſſariũ eſt: ſed aſſumimus etiam ſuauitatẽ, ergo ad dilucide narrandũ, eadem illa ſuperiora explicandi et illuſtrandi præcepta repetemus, in quibus eſt breuitas, eaq́; ſæpiſsime in narratione labantur, de qua

 ſupra

ſupra dictum eſt. Probabilis autem erit, ſi perſonis, ſi temporibus, ſi locis ea, quæ narrabuntur, conſentient, ſi cuiuſq; facti & euenti cauſa ponetur: ſi teſtata dici videbuntur, ſi cum hominum opinione, auctoritate, ſi cum lege, cum more, cum religione coniuncta: ſi probitas narrantis ſignificabitur, ſi antiquitatis memoria, ſi orationis ueritas, & vitæ fides. Suauis autem narratio eſt, quæ habet admirationes, expectationes, exitus inopinatos, ſi interpoſitos motus animorum, colloquia perſonarum, dolores, iracundias, metus, lætitias, cupiditates. Sed iam ad reliqua pergamus. C. F. Nempe ea ſequũtur, quæ ad faciendam fidem pertinent. C. P. Ita eſt: quæ quidem in confirmationem & in reprehenſionem diuiduntur, nam in confirmando no-

ſtra

ſtra probare volumus, in reprehendendo redarguere contraria. Quoniam igitur omne, quod in controuerſiam venit, id aut ſit nec ne, aut quid ſit, aut quale ſit, quæritur: in primo coniectura valet, in altero definitio, in tertio ratio. C. F. Teneo iſtam diſtributionem, nunc coniecturæ locos quæro. C. P. In veriſimilibus & in proprijs rerum notis poſita eſt tota. Sed appellamus docendi gratia veriſimile, quod plerumq; ita fiat: vt adoleſcentiam procliuiorem eſſe ad libidinem. Propriæ autem notæ argumentum, quod nunquam aliter fit, certumq; declarat, vt fumus ignem. Veriſimilia reperiuntur ex partibus, & quaſi membris narrationis, ea ſunt in perſonis, in locis, in temporibus, in factis, in euentis, in rerum ipſarum negotiorumq; natu-

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

ris. In perſonis naturæ primum ſpec-
tantur, valetudinis, figuræ, virium,
ætatis, marium, fœminarum: atq; hæc
quidem in corpore. Animi autem, aut
quemadmodum affecti ſunt, virtuti-
bus, vitijs, artibus, inertijs: aut quem-
admodum commoti, cupiditate, metu,
voluptate, moleſtia. Atque hæc quidem
in natura ſpectantur. In fortuna, ge-
nus, amicitiæ, liberi, propinqui, affi-
nes, opes, honores, poteſtates, diuitiæ,
libertas, & ea, quæ ſunt his contraria.
In locis autem & illa naturalia, mari-
timi an remoti à mari, plani an montu-
oſi, lenes an aſperi, ſalubres an peſti-
lentes, opaci an aprici: & illa fortui-
ta, culti an inculti, celebres an deſer-
ti, coædificati an vaſti, obſcuri an re-
rum geſtarum veſtigijs nobilitati, con-
ſecrati an profani. In temporibus au-
tem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

tem, præſentia, & præterita, & futura cernuntur: in his ipſis, vetuſta, recentia, inſtantia paulo poſt, aut aliquãdo futura. Inſunt etiam in temporibus illa, quæ temporis quaſi naturam notant, vt hiems, ver, æſtas, autumnus: aut anni tempora, vt menſis, vt dies, vt nox, hora, tempeſtas, quæ ſunt naturalia. Fortuita autem, ſacrificia, feſti dies, nuptiæ. Iam facta, & euentus aut conſilij ſunt, aut imprudentiæ: quæ eſt aut in caſu, aut in quadam animi permotione. Caſu, cum aliter accidit, ac putatum ſit. Permotione, cum aut obliuio, aut error, aut metus, cum aliqua cupiditatis cauſa permouit. Eſt etiam in imprudentia neceſſitas ponenda. Rerum autem bonarum & malarum tria ſunt genera. Nam aut in animis, aut

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

aut in corporibus, aut extra eſſe poſ-
ſunt. Huius igitur materiæ, ad ar-
gumentum ſubiectæ, perluſtrandæ ani-
mo partes erunt omnes, & ad id, quod
agetur, ex ſingulis coniectura capien-
da. Eſt etiam genus argumentorum
aliud, quod ex facti veſtigijs ſumitur,
vt telum, cruor, clamor editus, tituba-
tio, permutatio coloris, oratio incon-
ſtans, tremor, et eorum aliquid, quod
ſenſu percipi poſſit, etiamſi præpara-
tum aliquid, ſi communicatum cum ali-
quo, ſi poſtea uiſum, auditum, indica-
tum. Veriſimilia autem partim ſin-
gula mouent ſuo pondere, Partim, eti-
amſi videntur eſſe exigua per ſe, mul-
tum tamen, cum ſunt coaceruata profi-
ciunt. Atque in his veriſimilibus in-
ſunt nonnunquam etiam certæ rerum
& propriæ notæ. Maximam autem fa-
cit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103.

cit fidem ad ſimilitudinem veri primum exemplum, deinde introducta rei ſimilitudo: Fabula etiam nonnunquã, etſi ſit incredibilis, tamen homines commouet. C. F. Quid, definitionis quæ ratio eſt, & quæ via? C. P. non dubium eſt id quidem, quin definitio genere declaretur, & proprietate quadam, aut etiam communium frequentia, ex quibus proprium quid ſit eluceat: ſed quoniam de proprijs oritur plerunq; magna diſſenſio, definiendum eſt ſæpe ex contrarijs, ſæpe etiam ex diſsimilibus, ſæpe ex paribus. Quamobrem deſcriptiones quoq; ſunt in hoc genere aptæ, & enumeratio vocabuli ac nominis. C. F. Sunt expoſita iam ferè ea, quæ de facto, quæq; de facti appellatione quæruntur. Nempe igitur ea reſtant, quæ, cum factum conſtet

&

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

& nomen, qualia ſunt, vocatur in dubium. C. P. Eſt ita vt dicis. C. F. Quæ ſunt igitur in eo genere partes? C. P. Aut iure factum depellitur, aut vlciſcendi doloris gratia, aut pietatis, aut pudicitiæ, aut religionis, aut patriæ nomine, aut denique neceſſitate, inſcitia, caſu. Nam quæ motu animi & perturbatione facta ſine ratione ſunt, ea defenſionem contra crimen in legitimis iudicijs non habent, in liberis diſceptationibus habere poſſunt. Hoc in genere, in quo quale ſit quæritur, ex controuerſia, iure, & recté ne actum ſit, quæri ſolet: quorum diſputatio ex locorum deſcriptione ſumenda eſt. C. F. Ageſis ergo, quoniam in confirmationem & reprehenſionem diuiſeras orationis fidem, & dictum de altero eſt, expone nunc de reprehen-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

hendendo. C. P. Aut totum eſt negandum, quod in argumentatione aduerſarius ſumpſerit, ſi fictum aut falſum eſſe poßis dicere: aut redarguenda ea, quæ pro veriſimilibus ſumpta ſunt. Primum dubia ſumpta eſſe pro certis. Deinde etiam in perſpicue falſis eadem poſſe dici. Tum ex ijs, quæ ſumpſerint, non effici, quæ velit. Accedere autem oportet ad ſingula: ſic vniuerſa frangentur. Commemoranda ſunt etiam exempla, quibus ſimili in diſputatione creditum non ſit: conquerenda conditio communis periculi, ſi ingenijs hominum criminoſorum ſit expoſita vita innocentium. C. F. Quoniam, vnde inueniuntur quæ ad fidem pertinent, habeo: quemadmodum in dicendo ſingula tractentur, expecto. C. P. Argumentationem

quære-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

quærere videris, quæ eſt argumenti explicatio: quæ de ſumpta ex ijs locis, qui ſunt expoſiti, conficienda & deſtinguenda dilucide eſt. C. F. Plane iſtuc ipſum deſiderio. C. P. Eſt ergo, vt ſupra dictum eſt, explicatio argumenti argumentatio: ſed ea conficitur, cũ ſumpſeris aut non dubia, aut probabilia, ex quibus id efficias quod aut dubium, aut minus probabile per ſe videtur. Argumentandi autem duo ſunt genera: quorum alterum ad fidem directo ſpectat: alterum ſe inflectit ad motum. Dirigitur, cum propoſuit aliquid quod probaret, ſumſitq́ ea, quibus vteretur: atq́ his confirmatis, ad propoſitum ſeſe retulit, atq́ concluſit. Illa autem altera argumentatio quaſi retro & contra prius ſumit quæ vult, eaq́ confirmat: deinde id quod proponendum

fuit,

fuit, permotis animis iacet ad extre-
mum. Eſt autem illa varietas in argu-
mentando, et non iniucunda diſtinctio:
vt cum interrogamus noſmet ipſos, aut
percunctamur, aut imperamus, aut op-
tamus: quæ ſunt cum alijs compluri-
bus ſententiarum ornamenta. Vitare
autem ſimilitudinem poterimus, non
ſemper à propoſito ordientes: et ſi non
omnia confirmando diſputabimus: bre-
uiterq́ interdum, quæ erunt ſatis aper-
ta, ponemus: quodq́ ex his efficietur, ſi
id apertum ſit, non habebimus neceſſe
ſemper concludere. C. F. Quid illa,
quæ ſine arte appellantur, quæ iamdu-
dum aſſumpta dixiſti, ecquonam mo-
do, ecquonam loco artis indigent?
C. P. Illa vero indigent, & nec eo di-
cuntur ſine arte, quòd ita ſunt, ſed quòd
ea non parit oratoris ars, ſed foris ad ſe

 delata,

2103.
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

delata, tamen arte tractat, & maxime in teſtibus, nam de toto genere teſtium, quàm id ſit infirmum, ſæpe dicendum eſt, & argumenta rerum eſſe propria, teſtimonia voluntatum: vtendumq́ eſt exemplis quibus teſtibus creditum non ſit: & de ſingulis teſtibus, ſi natura vani, ſi leues, ſi cum ignominia, ſi ſpe, ſi metu, ſi iracundia, ſi miſericordia, impulſi, ſi præmio, ſi gratia adducti, comparandiq́ ſuperiore cum autoritate teſtium, quibus tamen creditum non ſit. Sæpe etiam quæſtionibus reſiſtendum eſt, & quod dolorem fugientes multi in tormentis ementiti perſepe ſunt, moriq́ maluerunt falſum fatendo, quàm infitiando dolere. Multi etiam ſuam vitam neglexerunt, vt eos, qui his chariores, quàm ipſi ſibi eſſent, liberarent. Alij autem aut natura corporis aut cōſuetudine dolendi, aut metu ſupplicij, aut mor-

2103.

tis, auim tormentorũ pertulerunt. Alij ementiti ſunt in eos, quos oderant. Atq; hæc exemplis firmãda ſunt. Neq; eſt obſcurum, quin, quoniam in vtraq; parte ſunt exempla, et idem ad coniecturam faciendum loci, in contrarijs contraria ſunt ſumenda. Atq; etiam incurrit alia quædam in teſtibus & in quæſtionibus ratio. Sæpe enim ea, quæ dicta ſunt, aut etiam aliter ab alio dicta, ſubtiliter reprehenduntur. C.F. Extrema tibi pars reſtat, orationis, quæ poſita in perorando eſt: de qua ſane velim audire. C.P. Facilior eſt explicatio perorationis. Nam eſt diuiſa in duas partes, amplificationem, & enumerationem. Augendi autem et hic eſt proprius locus in perorando: & in curſu ipſo orationis declinationes ad amplificandum dantur confirmata re aliqua, aut reprehenſa.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

Eſt igitur amplificatio, grauior quædam affirmatio, quæ motu animorum conciliet in dicendo fidem, ea & verborum genere conficitur, & rerum. Verba ponenda ſunt, quæ vim habeant illuſtrandi, nec ab vſu ſint abhorrentia, grauia, plena, ſonantia, iuncta, facta, cognominata, non vulgata, ſuperlata, in primisq́ tranſlata, nec in ſingulis verbis, ſed in continentibus ſoluta, quæ dicuntur ſine coniunctione, vt plura videantur. Augent etiam relata verba, iterata, duplicata, & ea quæ aſcendunt gradatim ab humilioribus verbis ad ſuperiora, omninoq́ ſemper quaſi naturalis, & non explanata oratio, ſed grauibus referta verbis ad augendũ accommodatior. Hæc igitur in verbis: quibus actio vocis, vultus, & geſtus congruens, & apta ad animos

permouen-

permouendos accommodata eſt. Sed & in verbis, & in actione cauſa erit tenenda, & pro re agenda. Nam hæc, quia videntur perabſurda, cum grauiora ſunt, quàm cauſa: diligenter ferè, quid quenq; deceat, iudicandum eſt. Rerum amplificatio ſumitur eiſdem locis omnibus, quibus illa, quæ dicta ſunt ad fidem: Maximeq; definitiones valent conglobatæ, & conſequentium frequentatio, & contrariarum, & diſsimilium, & inter ſe pugnantium rerum conflictio: & cauſæ, & ea quæ ſunt de cauſis orta, maximeq; ſimilitudines & exempla: Fictæ etiam perſonæ, muta deniq; loquantur: omninoq; ea ſunt adhibenda, ſi cauſa patitur, quæ magna habentur: quorum eſt duplex genus. Alia enim magna natura videntur, alia vſu: Natura, vt cœleſtia, vt diui-

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

na, vt ea quorum obſcuræ cauſæ, vt in terris mundoq́ admirabilia quæ ſunt: ex quibus ſimilibusq́, ſi attendas, ad augendum permulta ſuppetunt. Vſu, quæ videntur hominibus aut prodeſſe aut obeſſe vehementius: quorum ſunt genera ad amplificandum tria. Nam aut charitate mouentur homines, vt deorum, vt patriæ, vt parentum: aut amore, vt fratrum, vt coniugum, vt liberorum, vt familiarium: aut honeſtate, vt virtutum, maximeq́ earum, quæ ad communionem hominum & liberalitatem valent: Ex ijs & cohortationes ſumuntur ad ea retinenda, & in eos, à quibus ea violata ſunt, odia incitantur, & miſeratio naſcitur. Proprius locus augendi in ijs rebus aut amiſsis, aut amittendi periculo, nihil eſt enim tam miſerabile, quàm ex beato miſer. Et

hoc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

hoc totum quidem moueat, ſi bona ex fortuna quis cadat: &, à quorum charitate diuellatur, quæ amittat aut amiſerit, in quibus malis ſit, futuruſue ſit, exprimatur breuiter. Cito enim areſcit lacryma, præſertim in alienis malis. Nec quidquam in amplificatione nimis enucleandum eſt: minuta eſt enī omnis diligentia, hic autem locus grandia requirit. Illud iam eſt iudicij, quo quaq; in cauſa genere vtamur augendi. In illis enim cauſis, quæ ad delectationem exornantur, ij loci tractandi ſunt, qui mouere poßunt expectationem, admirationem, voluptatem. In cohortationibus autem bonorum ac malorum enumerationes & exempla valent plurimū. In Iudicijs accuſatori fere, quæ ad iracundiam, Reo plerumq;, quæ ad miſericordiam pertinent. Nōnunq̄ tamen

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

accuſator miſericordiam mouere debet, & defenſor iracundiam. Enumeratio reliqua eſt, nonnunquã laudatori, ſuaſori non ſæpe, accuſatori ſæpius, quàm reo necaſſaria. Huius ipſa tempora duo ſunt, ſi aut memoriæ diffidas eorum, apud quos agas, vel interuallo temporis, vel longitudine orationis, aut frequentatis firmamentis orationis, & breuiter expoſitis, vim eſt habitura cauſa maiorem. Et reo rarius vtendum eſt, quòd ponenda ſunt contraria, quorũ diſſolutio in breuitate latebit, aculei pungent. Sed erit in enumeratione vitandũ, ne oſtentatio memoriæ ſuſcepta, videatur eſſe puerilis, id effugiet, qui non omnia minima repetet, ſed breuia ſingula attingens, pondera rerum ipſa comprehendet. C. F. Quoniam & de ipſo oratore, & de oratione dixiſti,

expo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

expone eum mihi nunc, quem ex tribus extremum propoſuiſti quæſtionis locum. C. P. Duo ſunt, vt initio dixi, quæſtionum genera: quorum alterum finitum temporibus & perſonis, cauſam appello: alterum infinitum, nullis neq; perſonis, neq; temporibus notatum, propoſitum voco. Sed eſt conſultatio quaſi pars cauſæ quædam. Ineſt enim infinitum in definito, & ad illud tamen referuntur omnia. Quamobrem prius de propoſito dicamus, cuius genera ſunt duo: cognitionis alterum: eius ſcientia eſt finis, vt, veri ne ſint ſenſus: alterum actionis, quod refertur ad efficiendum quid, vt ſi quæratur quibus officijs amicitia colenda ſit. Rurſus ſuperioris genera ſunt tria: ſit nec ne, quid ſit, quale ſit. Sit nec ne, vt ius in natura ſit, an in more. Quid autem ſit, ſit ne

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

ius id quod maiori parti ſit vtile. Quale aũt ſit, iuſte viuere ſit nec ne vtile. Actiones autem duo ſunt genera: vnum ad perſequendum aliq̃d, aut declinandum: vt quibus rebus adipiſci gloriã poſsis, aut quomodo inuidia vitetur: alterum, quod ad aliquod cõmodum ipſiũq; refertur: vt quemadmodum ſit reſp: adminiſtranda, aut quemadmodũ in paupertate viuendũ. Rurſus autẽ ex cognitionis conſultatione, vbi, ſit nec ne, aut fuerit futurumúe ſit, q̃ritur: vnum genus eſt quæſtionis, poſsit ne aliq̃d effici? vt, cũ quæritur, ecquiſnã perfecte ſapiens eſſe poſsit: alterum, quẽadmodum q̃dq; fiat: vt quonã pacto virtꝰ pariatur, naturáne an ratione, an uſu. Cuius generis ſunt omnes in quibus vt in obſcuris naturalibusq; quæſtionibus cauſæ rationeſq; rerum explicantur. Illius autẽ generis, in

quo, quid ſit id de quo agitur, quæritur, duo ſunt genera: quorum in altero diſputãdum eſt, aliud an idẽ ſit, vt pertinacia et perſeuerantia: in altero autẽ deſcriptio generis alicuius, et quaſi imago exprimẽda eſt, vt qualis ſit auarus, aut quid ſit ſuperbia. Tertio autẽ in genere, in quo, quale ſit, quæritur, aut de honeſtate, aut de utilitate, aut æquitate dicendum eſt. De honeſtate ſic: vt honeſtũ ne ſit pro amico periculũ aut inuidiã ſubire. De vtilitate autẽ ſic: vt, Sit ne vtile in Repub. adminiſtrãda verſari. De æquitate vero ſic: vt, Sit ne æquũ amicos cognatis anteferre. Atq; in hoc eodẽ genere, in quo, quale ſit, quæritur, exoritur aliud quoddam diſputandi genus. Nõ enim ſimpliciter ſolũ quæritur quid honeſtũ ſit, quid vtile, qd æquum: ſed etiã ex cõparatione quid honeſtius,

quid

quid vtilius, quid æquius, atq; etiam quid honeſtiſsimum, quid vtiliſsimum, quid æquiſsimum: cuius generis illa ſunt, quæ præſtantiſsima ſit dignitas vitæ. Atque ea quidem, quæ dixi, cognitionis ſunt omnia. Reſtant actionis, cuius alterum eſt præcipiendi genus, quod ad rationem officij pertinet, vt, quemadmodum colendi ſint parentes. Alterum autem ad ſedandos animos, & oratione ſanandos, vt in conſolandis mœroribus, vt in iracundia comprimenda, aut in timore tollendo, aut in cupiditate minuenda. Cui quidem generi contrarium eſt diſputandi genus ad eoſdem illos animi motus, quod in amplificanda oratione ſæpe faciendum eſt, vel gignendos, vel concitandos. Atquè ferè, hæc eſt partitio cõſultationum. C. F. Cognoui: ſed, quæ ratio

tio

tio eſt in his inueniendi & diſponendi, requiro. C. P. Quid? tu aliam ne cenſes, & non eandem eſſe quæ eſt expoſita, vt ex eiſdem locis ad fidem, & ad inueniendum ducantur omnia? Collocandi autem quæ eſt expoſita in alijs ratio, eadem huc transfertur. Cognita igitur omni diſtributione propoſitarum conſultationum, cauſarum genera reſtant omnino. Et earum quidem forma duplex eſt: quarum altera delectationem ſectatur aurium: alterius, vt obtineat, probet, & efficiat quod agit, omnis eſt ſuſcepta contentio. Itaque illud ſuperius exornatio dicitur: quod cum latum genus eſſe poteſt, ſaneq; varium, vnum ex eo delegimus, quod ad laudandos claros viros ſuſcepimus, & ad improbos vituperandos. Genus enim nullum eſt orationis, quod aut vberius

ad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

ad dicendum, aut vtilius ciuitatibus eſſe poſsit, aut in quo magis orator in cognitione virtutum vitiorumq́ verſetur. Reliquum autem genus cauſarum aut in prouiſione poſteri temporis aut in præteriti diſceptatione verſatur: quorum alterum deliberationis genus eſt, alterum iudicij. Ex qua partitione tria genera cauſarum extiterunt, vnum, quod à meliori parte laudationis eſt appellatum. Deliberationis alterum, tertium Iudiciorum, quamobrē de primo primum, ſi placet, diſputem⁹. C. F. Mihi uero placet. C. P. At laudādi, vituperandiq́ rationes, quæ nō benedicendum ſolum, ſed etiam ad honeſte viuendum valent, exponam breuiter, atq́ à principijs exordiar et laudandi & vituperandi. Omnia eñ ſunt profecto laudanda, quæ cōiuncta cum virtute ſunt: &

quæ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103

quæ cum vitijs, vituperranda. Quamo-
brem finis alterius eſt honeſtas, alterius
turpitudo. Conficitur autem genus hoc
dictionis narrãdis exponendiſq; factis,
ſine vllis argumentationibus, ad animi
motus leniter tractandos magis, q̃ ad fi-
dem faciendam, aut cõfirmandam, ac-
cõmodatæ, non eñ dubia firmantur, ſed
ea, quæ certa, aut pro certis poſita ſũt,
augentur. Quamobrẽ ex ijs, quæ antea
dicta ſunt, & narrãdi, et augendi præ-
cepta repetentur. Et quoniã in his cau-
ſis, omnis ratio fere ad voluptatẽ audi-
toris, et ad delectationẽ refertur, vten-
dum erit ijs in oratione ſingulorum ver-
borum inſignibꝰ, quæ habent plurimum
ſuauitatis: id eſt, vt factis verbis, aut
vetuſtis, aut tranſlatis frequenter vta-
mur, et in ipſa conſtructione verborum
vt paria paribꝰ, et ſimilia ſimilibꝰ ſæpe

referan-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

referantur, vt contraria, vt geminata, vt circumſcripta numeroſe non ad ſimilitudinem verſuum, ſed ad explendum aurium ſenſum, apto quaſi quodam verborum modo. Adhibendaq́; frequentius etiam illa ornamenta rerum ſunt, ſiue quæ admirabilia, nec opinata, ſiue ſignificata monſtris, prodigijs, & oraculis, ſiue quæ videbuntur ei, de quo agimus, accidiſſe diuina atq́; fatalia. Omnis enim expectatio eius, qui audit, & admiratio, & improuiſi exitus habent aliquam in audiendo voluptatem. Sed quoniam in tribus generibus bona maláue verſantur, externis, corporis, & animi: prima ſunt externa, quæ ducuntur à genere: quo breuiter modiceq́; laudato, aut, ſi erit infame, prætermiſſo: ſi humile, vel præterito, vel ad augendam eius, quem laudas,

das,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

das, gloriam tacto: deinceps, ſi res pa-
tiatur, de fortunis erit & facultatibus
dicendum. Poſtea de corporis bonis: in
quibus quidem, quæ virtutem maxime
ſignificat, facillime forma laudatur.
Deinde eſt ad facta veniendum: quo-
rum collocatio triplex eſt: aut enim
temporum ſeruandus eſt ordo, aut in
primis recentiſsimum quodq; dicendũ,
aut multa & varia facta in propria
virtutum genera ſunt dirigenda. Sed
hic locus virtutum atq; vitiorum latiſ-
ſime patens, ex multis & varijs diſpu-
tationibus nunc in quandam anguſtam
& breuem concludetur. Eſt igitur vis
virtutis duplex. Aut enim ſcientia cer-
nitur virtus, aut actione. Nam, quæ
prudentia, quæ calliditas, quæq; gra-
uiſsimo nomine ſapientia appellatur,
hæc ſcientia pollet vna. Quæ vero mo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

derandis cupiditatibus, regendiſq́ animi motibus laudatur, eius eſt munus in agendo, cui temperantiæ nomen eſt. Atque illa prudentia in ſuis rebus domeſtica, in publicis ciuilis appellari ſolet. Temperantia autem in ſuas itidem res, & in communes diſtributa eſt, duobusq́ modis in rebus commodis diſcernitur, & ea, quæ abſunt, non expetendo, & ab ijs, quæ in poteſtate ſunt, abſtinendo. In rebus autem incommodis eſt itidem duplex, nam quæ venientibus malis obſtat, fortitudo: quæ, quod iam adeſt, tolerat & perfert, patientia nominatur. Quæ aũt hæc vno genere complectitur, magnitudo animi dicitur: cuius eſt liberalitas in vſu pecuniæ, ſimulq́ altitudo animi in capiendis incommodis, & maxime iniurijs, & omne quod eſt eius generis,

graue,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103

graue, inſedatum, & turbulentum. In communione autem quæ poſita pars eſt, iuſtitia dicitur, eaq́ erga deos religio, erga parentes pietas, vulgo autem bonitas, creditis in rebus fides, in moderatione animaduertendi lenitas, amicitia in beneuolentia nominatur. Atq́ hæ quidem virtutes cernuntur in agendo. Sunt autem aliæ quaſi miniſtræ comiteſq́ ſapientiæ: quarum altera, quæ ſint in diſputando vera atq́ falſa, quibusq́ poſitis quid ſequatur, diſtinguit & iudicat, quæ virtus omnis in ratione ſcientiaq́ diſputandi ſita eſt: altera autem oratoria. Nihil enim eſt aliud eloquentia, niſi copioſe loquens ſapientia: quæ ex eodem hauſta genere, quo illa quæ in diſputando, vberior eſt atq́ latior, & ad motus animorum, vulgiq́ ſenſus accommodatior. Cuſtos vero virtutum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

omnium, dedecus fugiens, laudemq́; maxime conſequens, verecundia eſt. Atq; hi ſunt quidem fere quaſi quidam habitus animi, ſic affecti et conſtituti, vt ſinguli inter ſe proprio virtutis genere diſtincti: à quibus vt quæque res geſta eſt, ita ſit honeſta neceſſe eſt, ſummeq́; laudabilis. Sunt autem alij quidam perfecti animi habitus ad virtutem, quaſi præculti, & præparati rectis ſtudijs & artibus, vt in ſuis rebus, ſtudia literarum, vt numerorum ac ſonorum, vt menſuræ, vt ſyderum, vt equorum, vt venandi, vt armorum: in communibus, propenſiora ſtudia in aliquo genere virtutis colendo, aut diuinis rebus deſeruiendo, aut parentibus, amicis, hoſpitibus præcipue atq; inſigniter diligendis. Atq; hæc quidem virtutum, vitiorum autem ſunt genera

contra-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

contraria. Cernenda autem ſunt diligenter, ne fallāt ea nos vitia, quæ virtutem videntur imitari. Nam & prudentiam malitia, & temperantiam immanitas in voluptatibus aſpernandis, & magnitudinem animi ſuperbia in animis extollendis, & deſpicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effuſio, & fortitudinem audacia imitatur, & patientiam duritia immanis, & iuſtitiam acerbitas, & religionem ſuperſtitio, & lenitatem mollitia animi, & verecundiam timiditas, & illam diſputandi prudentiam concertatio captatioq́; verborum, & hanc oratoriam vim inanis quædam profluentia loquendi. Studijs autem bonis ſimilia videntur ea, quæ ſunt in eodem genere nimia. Quamobrem omnis vis laudandi vituperandiq́; ex his ſumetur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

virtutum vitiorumq́ partibus: ſed in toto quaſi contextu orationis hæc erunt illuſtranda maxime, quemadmodum quiſq́ generatus, quemadmodum educatus, quemadmodum inſtitutus, moderatusq́ fuerit: & ſi quid cui magnum, aut incredibile acciderit, maximeq́ ſi id diuinitus accidiſſe poterit videri: tum quod quiſq́ ſenſerit, dixerit, geſſerit, ad ea, quæ propoſita ſunt, virtutum genera accommodabuntur, ex illisq́ iiſdem inueniendi locis cauſæ rerum, & euentus, & conſequentia requiruntur. Neq́ vero mors eorum, quorum vita laudabitur, ſilentio præteriri debebit, ſi modo quid erit animaduertendum aut in ipſo genere mortis, aut in ijs rebus quæ poſt mortem erunt conſecutæ. C. F. Accepi iſta, didiciq́ breuiter, non ſolum quemad-

modum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

modum laudarem alterum, ſed etiam quemadmodum eniterer vt poſsem ipſe iure laudari. Videamus igitur deinceps, in ſententia dicenda quam viam, & quæ præcepta teneamus. C. P. Eſt igitur in deliberando finis vtilitas, ad quem omnia ita referuntur in conſilio dando, ſententiaq́ dicenda, vt illa prima ſint ſuaſori aut diſſuaſori videnda, quid aut poſsit fieri, aut non poſsit, & quid aut neceſſe ſit, aut non neceſſe. Nam & ſi quid effici non poteſt, deliberatio tollitur, quamuis vtile ſit: & ſi quid neceſſe eſt, (neceſſe autem id eſt, ſine quo ſalui liberiue eſſe non poſſumus) id eſt reliquis & honeſtatibus in ciuili ratione, & cõmodis anteponendum. Cum aũt quæritur quid fieri poſsit, videndum etiam eſt, quàm facile poſsit, nã quæ perdifficilia ſunt,

 perin-

2103.
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

perinde habenda ſæpe ſunt, ac ſi effici non poßint. Et cum de neceßitate attendemus, etſi aliquid non neceſſarium videbitur, videndum tamen erit quàm ſit magnum, quod enim permagni intereſt, pro neceſſario ſæpe habetur. Itaq; cum conſtet hoc genus cauſarũ ex ſuaſione & diſſuaſione, ſuaſori proponitur ſimplex ratio: ſi & vtile eſt, & fieri poteſt, fiat. Diſſuaſori duplex: vna, ſi non vtile eſt, ne fiat: altera, ſi fieri non poteſt, nec ſuſcipiatur. Sic ſuaſori vtrumq; docendum eſt, dißuaſori alterum infirmate ſat eſt. Quare quoniam in his verſatur omne conſilium duobus, de vtilitate ante dicamus, quæ in diſcernendis bonis maliſq; verſatur. Bonorum autem partim neceſſaria ſunt, vt vita, pudicitia, libertas, vt liberi, coniuges, germani, parentes: partim

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

non neceſſaria, quorum alia ſunt per ſe expetenda, vt ea quæ ſita ſunt in officijs atq; virtutibus: alia quod aliquid commodi efficiunt, vt opes, & copiæ. Eorum autem, quæ propter ſe expetuntur, partim honeſtate, partim commoditate aliqua expetuntur. Honeſtate, ea quæ proficiſcuntur ab ijs virtutibus, de quibus paulo ante eſt dictum: quæ ſunt laudabilia ipſa per ſe. Commoditate autem aliqua, quæ ſunt in corporis, aut fortunæ bonis expetenda. Quorum alia ſunt quaſi quodam modo cum honeſtate coniuncta, vt honos, vt gloria: àlia diuerſa, vt vires, forma, valetudo, nobilitas, diuitiæ, clientelæ. Eſt etiam quaſi quædam materies ſubiecta honeſtati, quæ maxime ſpectatur in amicitijs: amicitiæ autem charitate & amore cernuntur. Nam cum deo-

 rum,

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

rum, tum parentum, patriæq́ cultus, eorumq́ hominum, qui aut ſapientia, aut opibus excellunt, ad charitatem referri ſolet. Coniuges autem, & liberi, & fratres, & alij, quos vſus familiaritasq́ coniunxit, quamq̃ etiam charitate ipſa, tamen amore maxime continentur. In his igitur rebus, cum bona ſint, facile eſt intellectu, quæ ſint contraria. Quòd ſi ſemper optima tenere poſſemus, haud ſane, quoniam quidem ea perſpicua ſunt, conſilio multum egeremus: ſed quia temporibus, quæ vim habent maximam, perſæpe euenit, vt vtilitas cum honeſtate certet, earumq́ rerum contentio plerumq́ deliberationes efficit, ne aut opportuna propter dignitatem, aut honeſta propter vtilitatem relinquantur: ad hanc difficultatem explicandam præcepta referamus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

mus. Et quoniam non ad veritatem ſolum, ſed etiam ad opiniones eorum, qui audiunt, accommodanda eſt oratio: hoc primum intelligamus, hominum duo eſſe genera, alterum indoctum & agreſte, quod anteferat ſemper vtilitatem honeſtati: alterum expolitum, quod rebus omnibus dignitatē anteponat, itaq; huic generi laus, honor, gloria, fides, iuſtitia, omniſq; virtus: Illi autem alteri quæſtus, emolumentum, fructuſq; proponitur, atq; etiam voluptas, quæ maxime eſt inimica virtuti, boniq; naturam fallaciter imitando adulterat: quam immaniſsimus quiſq; acerrime ſequitur, neq; ſolum honeſtis rebus, ſed neceſſarijs anteponit. In ſuadendo, cum ei generi hominum conſilium des, ſæpe ſane laudanda eſt. Et illud videndum, quanto magis homines mala fugiant,

quam

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

quam ſequantur bonæ, nam neq; hone-
ſta tam expetunt, quam deuitant tur-
pia, quis enim honorem, quis gloriam,
quis laudem, quis vllum decus tam
vnquam expetat, quàm vt ignominiã,
infaniam, contumeliam, dedecus fugi-
at: quarum rerum dolor grauis eſt. Eſt
genus hominum ad honeſtatem natum,
malo cultu, prauiſq; opinionibus cor-
ruptum. Quare in cohortando atq; ſua-
dendo propoſitum quidem nobis erit il-
lud, vt doceamus qua vi bona conſe-
qui, malaq; vitare poßimus, ſed apud
homines bene inſtitutos plurimum de
laude, & de honeſtate dicemus: maxi-
meq; ea virtutum genera tractabimus,
quæ in communi hominum vtilitate tu-
enda augendaq; verſantur. Sin apud
in doctos imperitoſq; dicemus: fructus
emolumenta, voluptates, vitationeſq;
dolorum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

dolorum proferantur, addantur etiam contumeliæ atq; ignominæ. Nemo enim eſt tam agreſtis, quem non, ſi ipſa minus honeſtas, contumelia tamen & dedecus magnopere moueat. Quare quod ad vtilitatem ſpectat, ex ijs, quæ dicta ſunt, reperietur: Quod autem poſſit effici nec ne, in quo etiam quàm facicile poßit, quamq; expediat, quæri ſolet, maxime ex cauſis ijs, quæ quanq; rem efficiant, eſt videndum. Cauſarum autem genera ſunt plura. Nam ſunt aliæ, quæ ipſæ conficiunt: aliæ, quæ vim aliquam ad conficiendum afferũt, itaq; illæ ſuperiores conficientes vocentur: hæ reliquæ ponantur in eo genere, vt ſine his confici non poßit. Conficiens autem cauſa alia eſt abſoluta, & perfecta per ſe alia aliquid adiuuans, & efficiendi ſocia quædam: cuius generis

vis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

vis varia eſt, & ſæpe aut maior aut minor, vt & illa, quæ maximam vim habet, ſola ſæpe cauſa dicitur. Sunt autem aliæ cauſæ, quæ aut propter principium, aut propter exitum conficientes vocantur. Cum autē quæritur quid ſit optimū factu, aut vtilitas, aut ſpes efficiendi ad aſſentiendū impellit animos. Et quoniam de vtilitate iam diximus, de efficiendi ratione dicamus. Quo toto genere quibuscum, & contra quos, quo tempore, aut quo loco, aut quibus facultatibus armorum, pecuniæ, ſociorum, earumúe rerum, quæ ad quanq; rem efficiendam pertinent, poßimus vti, requiendum eſt. Neque ſolum ea, quæ nobis ſuppetunt, ſed etiam illa, quæ aduerſantur, videnda. Et ſi ex contentione procliuiora erunt noſtra, non ſolum, effici

poſ-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

poſſe quæ ſuademus, erit perſuaden-
dum: ſed curandum etiam, vt illa fa-
cilia, procliuia, iucundia videantur.
Diſſuadentibus autem aut vtilitas la-
befactanda eſt, aut efficiendi diffi-
cultates efferendæ, neq; alijs ex præ-
ceptis, ſed iiſdem ex ſuaſionis locis.
Vterq; vero ad augendum habeat ex-
emplorum aut recentium, quæ notio-
ra ſint, aut veterum, quo plus auto-
ritatis habeant, copiam. Maximeq;
ſit in hoc genere meditatus, vt poſ-
ſit vel vtilia ac neceſſaria ſæpe hone-
ſtis, vel hæc illis anteferre, ad com-
mouendos autem animos maxime pro-
ficient, ſi incitandi erunt, huiusmodi
ſententiæ, quæ ad explendas cupidita-
tes, aut ad odium ſatiandum, aut ad vl-
ciſcendas iniurias pertinebunt, ſin aũt
reprimendi, de incerto ſtatu fortunæ,
dubiiſq;

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

dubijsq́; euentis rerum futurarum, & retinendis ſuis fortunis, ſi erunt ſecundæ: ſin autem aduerſæ, de periculo commonendi. Atq; hi quidem ſunt perorationis loci, Principia autem in ſententijs dicendis breuia eſſe debebunt, non enim ſupplex vt ad iudicem venit orator, ſed hortator atq; auctor. Quare proponere, qua mente dicat, quid velit, quibus de rebus dicturus ſit, debet, hortariq́; ad ſe breuiter dicentem audiendum. Tota autem oratio ſimplex, & grauis, & ſententijs debet ornatior eſſe, quam verbis. C. F. Cognoui iam laudationis, et ſuaſionis locos: nunc quæ iudicijs accommodata ſunt expecto, idq́; nobis genus reſtare vnum puto. C. P. Recte intelligis, atq; eius quidem generis finis eſt æquitas: quæ non ſimpliciter ſpectatur, ſed comparatione

nonnun-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

nonnunquam: vt cum de veriſsimo accuſatore diſputatur, aut cum hæreditatis ſine lege, aut ſine teſtamento petitur poſſeſsio: in quibus cauſis, quid æquius, æquiſsimumue ſit, quæritur: quas ad cauſas facultas petitur argumentationum ex ijs, de quibus mox dicetur, æquitatis locis. Atq; etiam ante iudiciũ de conſtituendo ipſo iudicio ſolet eſſe contentio, cum aut ſit ne actio illi qui agit, aut iam ne ſit, aut num iã eſſe deſierit, aut illá ne lege, ijſne verbis ſit, quæritur: quæ etiamſi ante, quàm res in iudicium venit, aut concertata, aut dijudicata, aut confecta non ſunt: tamen in ipſis iudicijs permagnum ſæpe habent pondus, cum ita dicitur. Plus petiſti, ſero petiſti, non fuit tua petitio, non à me, non hac lege, non his verbis, non hoc iudicio. Qua-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

rum cauſarum genus eſt poſitum in iu-
re ciuili, quod eſt in priuatarum ac pu-
blicarum rerum lege aut more poſitum:
cuius ſcientia neglecta ab oratoribus
pleriſq;, nobis ad dicendum neceſſaria
videtur. Quare de conſtituendis actio-
nibus, accipiendis, ſubeundiſq; iudicijs
de excipienda iniquitate actionis, De
comparanda æquitate, quòd ea ferè ge-
neris eius ſunt, vt, quanquam in ipſum
iudicium ſæpe dilabantur, tamen ante
iudicium tractanda videantur, paulu-
lum ea ſeparo à iudicijs, tempore magis
agendi, quem diſsimilitudine generis.
Nam omnia, quæ de iure ciuili, aut de
æquo, et bono diſceptātur, cadunt in eā
formam, in qua quale qđ ſit ambigitur
de qua dicturi ſumus, quæ in æquitate,
et iure maximè cōſiſtit. In omnibus igi-
tur cauſis tres ſūt grad⁹, ex quibus vn⁹
aliquis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

aliquis capiendus eſt, ſi plures non que-as, ad reſiſtendũ. Nam aut ita conſiſtẽdum eſt, vt quod obijcitur factũ neges, aut illud, quod factum fateare, neges eã vim habere, atq; id eſſe, quod aduerſarius criminetur. Aut ſi neq; de facto, neq; de facti appellatione ambigi poteſt, id quod arguêre, neges tale eſſe, quale ille dicat, et rectũ eſſe, quod feceris, concedendúmue defendas. Ita primus ille ſtatus, et quaſi conflictio cum aduerſario, cõiectura quadã: ſecundus aũt definitione atq; deſcriptione, aut informatione verbi: tertius æqui et veri, et recti, et humani ad ignoſcendum diſputatione tractandus eſt. Et quoniã ſemper is, qui defendit, nõ ſolũ reſiſtat oportet aliquo ſtatu, aut inficiando, aut definiẽdo, aut æquitate opponenda, ſed etiam rationẽ ſubijciat recuſationis ſuæ: primus ille

 ſtatus

ſtatus rationem habet iniqui criminis, ipſam negationem, inficiationémq; facti. Secundus, quòd non ſit in re, quod ab aduerſario ponitur in verbo. Tertius, quòd id rectè factum eſſe defendet, quod ſine vlla nominis controuerſia factum fatetur. Deinde vnicuiq; rationi opponendum eſt ab accuſatore, id quod ſi non eſſet in accuſatione, cauſa omnino eſſe non poßet. Itaq; ea, quæ ſic referuntur, continentia cauſarum vocentur: quanquam nō ea magis, quæ contra rationem defenſionis adferuntur, quàm ipſæ defenſionis rationes cōtinent cauſas. Sed diſtinguendi gratia rationem appellamus eam, quæ affertur à reo ad recuſandum depellendi criminis cauſa, quæ niſi eſſet, quid defenderet non haberet. Firmamentum autem, quod contra ad labefactandum rationem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

tionem refertur, ſine quo accuſatio ſtare non poteſt. Ex rationis autem, & ex firmamenti conflictione, & quaſi concurſu quæſtio exoritur quædam, quam diſceptationem voco, in qua quid deueniat in iudicium, & de quo diſceptatio, quæri ſolet. Nam prima aduerſariorum contentio diffuſam habet quæſtionem, vt in coniectura, ceperítne pecunias Decius. In definitione, minueritne maieſtatẽ Norbanus. In æquitate iuréne occiderit Opimius Gracchũ. Hæc, quæ primam contentionẽ habent ex arguendo, & reſiſtendo, lata, vt dixi, & confuſa ſunt. Rationum, & firmamentorum contentio adducit in anguſtam diſceptationem, ea in coniectura nulla eſt. Nemo enim eius, quod negat factum, rationem aut poteſt, aut debet, aut ſolet reddere. Itaq; in his

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

cauſis eadem, & prima quæſtio & diſceptatio eſt extrema. In illis autem vbi ita dicitur, non minuit maieſtatẽ, quòd egit de Cepione turbulentius. Populi enim Romani dolor iuſtus vim illam excitauit, non tribuni actio. Maieſtas autem, quoniam eſt magnitudo quædã populi R. in eius poteſtate, ac iure retinendo, aucta eſt potius, quàm diminuta, & vbi ita refertur: Maieſtas eſt in imperij, atq; in omni populi R. dignitate, quàm minuit is, qui per vim multitudinis, rem ad ſeditionẽ vocauit: Exiſtit illa diſceptatio, minueritne maieſtatẽ, qui voluntate populi R. rem gratam, et æquã per vim egerit. In his autẽ cauſis, vbi aliqd recte factum, aut concedendum eſſe factum defenditur, cum eſt facti ſubiecta ratio, ſicut ab Opimio: Iure feci ſalutis omnium, & conſeruan-

2103.

dæ reipublicæ cauſa, relatumq́; eſt à Decio: Ne ſceleratiſſimum quidem ciuem ſine iudicio iure vllo necare potuiſti, oritur illa diſceptatio, potueritne recte ſalutis reipub: cauſa ciuem euerſorē ciuitatis indemnatū necare. Ita diſceptationes eæ, quæ in his cōtrouerſijs oriuntur, quæ ſunt certis perſonis, et temporibus notatæ, fiunt rurſus infinitæ, detractiſq́; temporibus, & perſonis rurſum ad conſultationis formā rationemq́; reuocantur. Sed in grauiſſimis firmamentis, & illa ponenda ſunt, ſi qua ex ſcripto legis, aut teſtamenti, aut verborum ipſius iudicij, aut alicuius ſtipulationis, aut cautionis opponuntnr defenſioni cōtraria. Ac ne hoc quidem genus in eas cauſas incurrit, quæ cōiectura continentur. Quod enim factum negatur, id argui non poteſt ſcripto: ne in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

definitionem quidē venit, genere ſcripti ipſius. Nam etiamſi verbum aliquod de ſcripto definiendum eſt, quam vim habeat, vt cum ex teſtamentis, quid ſit penus, vt cum ex lege prædij quæritur, quæ ſunt ruta cœſa, nō ſcripti genus, ſed verbi interpretatio controuerſiam parit. Cum autem plus ſignificantur ſcripto propter verbi, aut verborum ambiguitatem, vt liceat ei, qui contra dicat eò trahere ſignificationem ſcripti, quo expediat, aut velit: aut etiam ſi ambiguè ſcriptum non ſit, vel à verbis voluntatem & ſententia ſcriptoris abducere, vel alio ſe eadem de re contrarie ſcripto defendere: tū diſceptatio ex ſcripti contentione exiſtit, vt in ambiguis diſceptetur, quid maximè ſignificetur: in ſcripti, ſententiæq́; contentione, vtrum potius ſequatur iudex:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

iudex: in contrarijs ſcriptis, vtrum magis ſit comprobandum. Diſceptatio autem, cum eſt conſtituta, propoſita eſſe debet oratori, quo omnes argumentationes repetitæ ex inueniendi locis conijciantur: quod quanquam ſatis eſt ei qui videt, quid in quoq; loco lateat, quiq́; illos locos tanquam theſauros aliquos argumentorum notatos habet, tamen ea, quæ ſunt certarum cauſarum propria, tangemus. In coniectura igitur cum eſt in inficiando reus, accuſatori hæc duo prima ſunt, ſed accuſatorem pro omni actore, & petitore appello, poſſunt enim etiam ſine accuſatore, in cauſis hæc eadem controuerſiarum genera verſari. Sed hæc duo ſunt ei prima, cauſa & euentus. Cauſam appello rationem efficiendi, euentū id, quod eſt effectum, atq; ipſa quidem partitio

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

cauſarum paulò antè in ſuaſionis locis diſtributa eſt. Quæ enim in conſilio capiendo futuri temporis præcipiebantur, quamobrem aut vtilitatem viderentur habitura, aut efficiendi facultatem, eadem, qui de facto argumentabitur, colligere debebit. Quamobrem & vtilia illi, quem arguet, fuiſſe, & ab eo effici potuiſſe demonſtret. Vtilitatis coniectura mouetur, ſi illud, quod arguitur, aut ſpe bonorum, aut malorum metu, feciſſe dicitur, quod fit acrius, quo illa in vtroq; genere maiora ponuntur. Spectantur etiam ad cauſam facti motus animorum ſi ira recẽs, ſi odiũ vetus, ſi vlciſcendi ſtudium, ſi iniuriæ dolor, ſi honoris, ſi gloriæ, ſi imperij, ſi pecuniæ cupiditas, ſi periculi timor, ſi æs alienũ, ſi anguſtiæ rei familiaris, ſi audax, ſi leuis, ſi crudelis, ſi impotẽs, ſi in-

cau-

2103.

cautus, ſi inſipiens, ſi amans, ſi cõmota
mente, ſi vinolentus, ſi cum ſpe efficien-
di, ſi cum opinione celandi, aut ſi pate-
factum eſſet depellẽdi criminis, vel per-
rumpendi periculi, vel in longinquum
tempus differendi: aut ſi iudicij pœna
leuior, quàm facti præmium: aut ſi fa-
cinoris voluptas maior, quàm damna-
tionis dolor. His ferè rebus facti ſuſpi-
cio confirmatur, cum & voluntatis in
reo cauſæ reperiũtur, et facultas. In vo-
luntate aũt vtilitas ex adeptione alicu-
ius commodi, vitationeq; alicuius incõ-
modi quæritur, vt aut ſpes, aut metus
impuliſſe videatur, aut alius repentinꝰ
animi motꝰ, qui etiam citius in fraudẽ,
quã ratio vtilitatis impellit, quamobrẽ
ſint hæc dicta de cauſis. C. F. Teneo
& quæro, qui ſint illi euentus, quos ex
cauſis effici dixiſti. C. P. Conſequentia

quædam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

quedam ſigna præteriti, & quaſi impreſſa facti ueſtigia: quæ quidem vel maximè ſuſpicionem mouent & quaſi tacita ſunt criminum teſtimonia. Atq; hæc quidem grauiora, quòd cauſæ communiter videntur inſimulare, & arguere omnes poſſe, quorum non interfuerit aliquid. Hæc propriè attingunt eos ipſos, qui arguuntur, vt telum, vt veſtigium, vt cruor, vt depræhenſum aliquid, quod ablatum, ereptúmue videatur, vt reſponſum inconſtanter, vt hæſitatum, vt titubatum, vt cum aliquo viſus, ex quo ſuſpicio oriatur, vt eo ipſo in loco viſus, in quo facinus, vt pallor, vt tremor, vt ſcriptum, aut obſignatum, aut depoſitum quippiam. Hæc enim & talia ſunt, quæ aut in re ipſa, aut etiam antequam factum eſt, aut poſtea, ſuſpicioſum crimen efficiāt.

Quæ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103.

Quæ ſi non erunt, tamen cauſis ipſis, & efficiendi facultatibus niti oportebit, adiuncta illa diſputatione communi, non fuiſſe illum tam amentem, vt indicia facti aut effugere, aut occultare non poſſet, vt ita apertus eſſet, vt locũ crimini relinqueret. Communis ille contra locus, audaciam temeritati, nõ prudentiæ eſſe coniunctam. Sequitur autem ille locus ad augendum non eſſe expectandum, dum fateatur, argumentis peccata conuinci: & hic etiam exempla ponentur. Atq; hæc quidem de argumentis. Sin autem erit etiam teſtium facultas, primum, genus erit ipſum laudandum, dicendúmq;, ne argumentis teneretur reus, ipſum ſua cautione feciſſe teſtes effugere nõ potuiſſe. Deinde ſinguli laudentur. Quæ autem eſſent laudabilia dictum eſt. Deinde etiam

argumen-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

argumento firmo, quia tamen ſæpe falſum eſt, poſſe recte non credi, viro bono, & firmo, ſine vitio iudicis non poſſe non credi. Atq; etiam, ſi obſcuri teſtes erunt, aut tenues, dicendum erit, non eſſe ex fortuna fidem ponderandam, aut eos eſſe cuiusq; locupletiſsimos teſtes, qui id, de quo agatur, facillimè ſcire poßint. Sin quæſtiones habitæ, aut poſtulatio, vt habeantur, cauſam adiuuabunt, confirmandum genus primum quæſtionum erit, dicendum de vi doloris, de opinione maiorum, qui eam rem totam, niſi probaſſent, certè repudiaſſent. De inſtitutis Athenienſium, Rhodiorumq; doctiſsimorū hominum, apud quos etiam (id quod acerbiſsimum eſt) liberi, ciueſq; torquentur. De noſtrorum etiam prudentiſsimorum hominum inſtitutis, qui, cum de ſeruis in dominos

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103.

minos quæri noluiſſent, de inceſtu tamen, & coniuratione, quæ facta me cōſule eſt, quærendum putauerunt. Irridenda etiam diſputatio eſt, qua ſolent vti ad infirmandas quæſtiones, & meditata, queriliſq; dicenda, tum facienda fides, diligenter eſſe, & ſine cupiditate quæſitum, dictaq; quæſtionis, argumentis, & coniectura ponderanda. Atq; hæc accuſationis ferè membra ſunt. Defenſionis autem primum infirmatio cauſarum, aut non fuiſſe, aut non tantas, aut non ſibi ſoli, aut commodius potuiſſe idem conſequi, aut non his eſſe moribus, non ea vita, aut nullos animi motus, aut non tam impotentes fuiſſe. Facultatum autem infirmatione vtetur, ſi aut vires, aut animum, aut copias, aut opes abfuiſſe demōſtrabit, aut alienum tēpus, aut locum

non

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

non idoneum, aut multos arbitros, quorum crederet nemini, aut non ſe tam ineptum, vt id ſuſciperet, quod occultare non poſſet, neq; tam amentem, vt pœnas ac iudicia contemneret. Conſequentia autem diluet exponendo, non eſſe illa certa indicia facti, quæ etiam nullo admiſſo conſequi poſſent. Conſiſtetq; in ſingulis, & ea, aut eorum, quæ ipſe facta eſſe dicet, propria eſſe defendet potius quàm criminis: aut ſi ſibi cum accuſatore communia eſſent, pro periculo potius, quàm contra ſalutem valere debere. Teſtimoniumq; & quæſtionum genus vniuerſum, & quod poterit in ſingulis ex repræhenſionis locis, de quibus ante dictum eſt, refellet. Harum cauſarum principia ſuſpicioſa ad acerbitatem ab accuſatore ponentur. Denunciabiturq; inſidiarum commune pericu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

riculum, excitabunturq́ animi vt attendant. A reo autem querela conflati criminis, collectarumq́ ſuſpicionum, et accuſatoris inſidiæ, & item commune periculum proferetur, animiq́ ad miſericordiam allicientur, & modicè beneuolentia iudicum colligetur. Narratio autem accuſatoris erit quaſi membratim geſti negotij ſuſpicioſa explicatio, ſparſis omnibus argumentis, obſcuratis defenſionibus. Defenſoris aut præteritis, aut obſcuratis ſuſpicionum argumentis, rerum ipſarum euentus erũt, caſuſq́ narrandi. In confirmandis autẽ noſtris argumentationibus, infirmandisq́ contrarijs, ſæpe erunt accuſatori motus animorum incitandi, reo mitigandi. atq́ hæc quidem vtriq́ maximè in peroratione facienda, alteri frequentatione argumentorum & coaceruati-

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

one vniuerſa, alteri ſi planè cauſam redarguendo explicarit, enumeratione, vt quidq́; diluerit, & miſeratione ad extremum. C. F. Scire mihi iam videor quemadmodum coniectura tractãda ſit, nunc de definitione audiamus. C. P. Communia dantur in iſto genere accuſatori, defenſoriq́; præcepta. Vter enim definiendo, deſcribendoq́; verbo magis ad ſenſum iudicis, opinionémq́; penetrarit, & vter ad communem verbi vim, & ad eam præceptionem, quam inchoatam habebunt in animis ij, qui audient, magis, et propius acceſſerit, is vincat neceſſe eſt. Non enim argumentando hoc genus tractatur, ſed tanquam explicando, excutiendóque verbo, vt ſi in reo pecunia abſoluto, rurſusq́; reuocato, præuaricationem accuſator eſſe definiat omnem iudicij cor-

rup-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103.

ruptelam ab reo, defenſor autem non omnem, ſed tantummodo accuſatoris corruptelam ab reo. Sit ergo hæc contentio prima verborum, in qua etiam ſi propius accedat ad conſuetudinem, mentémq; ſermonis defenſoris definitio, tamen accuſator ſententia legis nititur. Negat enim probari oportere, eos, qui leges ſcripſerunt, ratum habere iudicium, ſi totum corruptum ſit, ſi vnus accuſator corruptus ſit, reſcindere nititur æquitate, vt illa quaſi ſcribenda lex ſic eſſet, quæq; tamen complecteretur in iudicijs corruptis, ea verbo vno præuaricationis compræhendiſſe dicitur. Defenſor autem teſtatur conſuetudinem ſermonis, verbiq; vim ex contrario reperiet, quaſi ex vero accuſatore, cui contrarium eſt nomen præuaricationis: ex conſequentibus, quod ea litera

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

de accuſatore ſoleat dari iudici: ex nomine ipſo, quod ſignificat eum, qui in contrarijs cauſis, quaſi variè eſſe poſitus videatur. Sed huic tamen ipſi confugiendum eſt ad æquitatis locos, ad rerum iudicatarum autoritatem, ad finē aliquem periculi, communéq; ſit hoc præceptum, vt cum vterq; definierit, quàm maximè potuerit ad communem ſenſum, vímque verbi, tum ſimilibus exemplíſq; eorum, qui ita locuti ſunt, ſuam definitionem, ſententiámque confirmet, atq; accuſatori in hoc genere cauſarum locus ille communis: minimè eſſe concedendum, vt is, qui de re confiteatur, verbi ſe interpretatione defendat. Defenſor autem de ea, quam propoſui, æquitate nitatur, & ea cum ſecū faciat, non re, ſed deprauatione verbi ſe vrgeri quæratur. Quo in genere percen-

ſere

ſere poterit pleroſq; inueniendi locos. Nam & ſimilibus vtitur, & contrariis, & conſequentibus, quanquã vterq;, tamen reus, niſi planè erit abſurda cauſa, frequentius. Amplificandi autem cauſa, quæ aut cum digredientur à cauſa, dici ſolent, aut cum perorabunt, hæc vel ad odium, vel ad miſericordiam, vel ad omnino animos iudicum mouendos ex ijs, quæ ſunt antepoſita, ſumentur, ſi modò rerum magnitudo, hominúmue, aut inuidia, aut dignitas poſtulabit. C. P. Habeo iſta: nunc ea, quæ, cum quale ſit quippiam diſceptatur, quæri ex vtraq; parte deceat, velim audire. C. P. Confiteantur in iſto genere, qui arguuntur ſe id feciſſe ipſum, in quo repræhenduntur. Sed quoniam iure feciſſe dicunt, iuris eſt omnis ratio nobis explicanda, quod diuiditur

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

in duas partes primas, naturam atq; legem, & vtriusq; generis vis, in diuinum, & humanum ius eſt diſtributa. Quorum æquitatis eſt vnum, alterum religionis. Aequitatis autem vis eſt duplex: cuius altera directi, & veri, & iuſti, & (vt dicitur) æqui, & boni ratione defenditur: altera ad viciſsitudinem referendæ gratiæ pertinet, quod in beneficio, gratia: in iniuria, vltio nominatur. Atq; hæc communia ſunt naturæ atq; legis, ſed propria legis & ea, quæ ſcripta ſunt, & ea quæ ſine literis, aut gentium iure, aut maiorum more retinentur. Scriptorum autem priuatum aliud eſt, publicum aliud. Publicum, lex, ſenatus conſ. fœdus: Priuatum, tabulæ, pactum, conuentum, ſtipulatio. Quæ autem ſcripta non ſunt, ea aut conſuetudine, aut conuentis hominum,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

hominum, & quaſi conſenſu obtinẽtur. Atq; etiam hoc inprimis, vt noſtros mores legeſq; tueamur quoddammodo naturali iure præſcriptum eſt. Et quoniã breuiter aperti fontes ſunt qua ſi quidã æquitatis, meditata nobis ad hoc cauſarum genus eſſẽ debebunt ea, quæ dicenda erunt in orationibus, de natura, de legibus, de more maiorum, de propulſanda iniuria, de vlciſcenda, de omni parte iuris. Si imprudenter, aut neceßitate, aut caſu quippiã fecerit, quod non concederetur ijs, qui ſua ſponte, & voluntate feciſſent, ad eius facti deprecationem ignoſcendi petenda venia eſt, quæ ſumetur ex pleriſq; locis æquitatis. Expoſitum eſt, vt potui breuißimè, de omni controuerſiarũ genere, niſi præterea tu quid requiris. C. F. Illud equidẽ, quod iã vnũ reſtare video, quale ſit, cũ

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

diſceptatio verſatur in ſcriptis. C. P.
Recte intelligis: eo enim expoſito, munus promiſsi omne confecero. Sunt igitur ambigui duobus aduerſarijs præcepta communia. Vterq; enim hanc ſignificationem qua vtetur, ipſe dignam ſcriptoris prudētia eſſe defendet. Vterq; id, quod aduerſarius ex ambiguè ſcripto intelligendum eſſe dicet, aut abſurdum, aut inutile, aut iniquum, aut turpe eſſe defendet, aut etiam diſcrepare cum cæteris ſcriptis, vel aliorum, vel maximè, ſi poterit, eiusdem, quámque defendet ipſe eam rem & ſententiam quemuis prudeneem, & iuſtum hominem ſi integrum daretur, ſcripturum fuiſſe, ſed planius: eamq; ſententiam, quam ſignificari poſſe dicet nihil habere aut captionis, aut vitij. Contrariam autem ſi probarit, fore vt multa vitia,

ſtulta,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103.

ſtulta, iniqua, contraria conſequantur.
Cum autem aliud ſcriptor ſenſiſſe vide-
tur, & aliud ſcripſiſſe: qui ſcripto nite-
tur, eum re expoſita recitatione vti
oportebit: deinde inſtare aduerſario,
iterare, renouare, interrogare num aut
ſcriptum neget, aut contra factum infi-
cietur. Pòſt, iudicem ad vim ſcripti
vocet. Hac confirmatione vſus, am-
plificet rem lege laudanda, audaciámq;
refutet eius, qui cum palàm contra fe-
cerit, idq́; fateatur, adſit tamen, factũq;
defendat. Deinde infirmet defenſionẽ:
cum aduerſarius aliud voluiſſe, aliud
ſenſiſſe ſcriptorem, aliud ſcripſiſſe di-
cat, non eſſe ferendum, à quoquam po-
tius latoris ſenſum, qaam à lege expli-
cari. Cur ita ſcripſerit, ſi ita non ſenſe-
rit? Cur, cum ea, quæ planè ſcripta ſint,
neglexerit: quæ nunquam ſcripta ſint,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

proferat? Cur prudentiſſimos in ſcribendo viros ſummè ſtultitiæ putet eſſe damnandos? Quid impedierit ſcriptorem, quo minus exciperet illud, quod aduerſarius tanquam ſi exceptū eſſet, ita dicit ſe ſecutum? Vtetur exemplis ijs, quibus idem ſcriptor, aut ſi id non poterit, quibus alij quod excipiendum putarint, exceperint. Quærenda etiam ratio eſt, ſi qua poterit inueniri, quare non ſit exceptum, aut iniqua lex, aut inutilis futura dicetur, aut alia cauſa obtemperandi, alia abrogandi, diſſentire aduerſarij vocem, atq; legis. Deinde amplificandi cauſa de conſeruandis legibus, de periculo rerum publicarum, atq; priuatarum, cum alijs locis, tum in perorando maxime, grauiter erit, vehementerq́; dicendum. Ille autem, qui ſe ſententia legis, voluntateq́; defendet in

conſi-

2103.

conſilio, atq; in mente ſcriptoris, non in verbis, ac literis vim legis poſitam eſſe defendet, quódq; nihil exceperit in lege laudabit, ne diuerticula peccatis darentur, atq; vt ex facto cuiuſq; iudex legis mentem interpretaretur. Deinde erit vtendum exemplis, in quibus omnis æquitas perturbetur, ſi verbis legum, ac non ſententijs pareatur. Deinde genus eiuſmodi calliditatis & calumniæ retrahatur in odium iudicis, cum quadam inuidioſa querela: & ſi incidet imprudentiæ cauſa, quæ non ad delictum, ſed ad caſum, neceſſitatémue pertineat, quod genus paulò antè attigimus, erit iiſdem æquitatis ſententijs contra acerbitatem verborum deprecandũ: ſin ſcripta inter ſe diſſentient, tanta ſeries artis eſt, & ſic inter ſe ſunt pleraq; connexa & apta vt quæ paulò antè

præcep-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

præcepea dedimus ambigui, quæq; proxime ſententiæ, & ſcripti, eadem ad hoc genus cauſſæ tertium transferantur. Nam quibus locis in ambiguo defendimus eam ſignificationem, quæ nos adiuuat, eiſdem in contrarijs legibus noſtra lex defendenda eſt: Deinde eſt efficiendum, vt alterius ſcripti ſententiam, alterius verba defendamus. Ita quæ modo de ſcripto, ſententiaq; præcepta ſunt, eadẽ huc omnia transferamus.

EXPOSITÆ ſunt tibi omnes oratoriæ partitiones, quæ quidem è media illa noſtra Academia floruerunt, neq; ſine ea aut inueniri, aut intelligi, aut tractari poſſunt. Nam et partiri ipſum, et definire, & ambigui partitiones diuidere, & argumentorum locos noſſe, & argumentationem ipſam concludere, et videre, quæ ſumenda in argumentando

ſint,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103.

ſint, quidq́ ex ijs, quæ ſumta ſunt, effi-
ciatur, & vera à falſis, veriſimilia ab
incredibilibus dijudicare & diſtingue-
re, & aut malè ſumta, aut malè conclu-
ſa repræhendere, & eadem vel anguſtè
diſſ[illegible]ere, vt dialectici qui appellan[illegible],
vel vt oratorem decet latè exprimere,
illius exercitationis, et ſubtiliter diſpu-
tandi & copioſè dicendi artis eſt. De
bonis verò rebus & malis, æquis, ini-
quis, vtilibus, inutilibus, honeſtis, tur-
pibus, quam poteſt habere orator ſine
illis maximarum rerum artibus, fa-
cultatem, aut copiam? Quare h[illegible] ti-
bi ſint, mi Cicero, quæ expoſui, quaſi
indicia fontium illorum, ad quos ſi no-
bis eiſdem ducibus, alijſue peruene-
ris, tum et hæc ipſa melius, & mul-
tò maiora alia cognoſces. C. F. Ego
verò,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

vero, ac magno quidem ſtudio, mi pa-
ter, multiſq́ ex tuis præclariſſi-
mis muneribus nullum
maius expe-
cta.

F
I N I
S.

Hans

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)

2103.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 2103 8° (LN 499)